

מאחורי הקלעים של הקרב על בירעם ואיקרית

הפדרציה הקומוניסטית

חמוש באקדח לתוך הכנסיה ודחה את הזקנים שנמצאו בה. השוטרים שברו את כדאי החלב של התינוקות שחזרו עם אמ' הותיהם לכפר, ואסרו ילדים בני 12 בעוון התנגדות לשוטרים, כשהגנו על אמהותיהם.

פוגרום זה הופסק באופן פתאומי. עוד בראשית הפוגרום הצליח אחד העקורים להודיע על כך לאלכס מסיס, איש תנועת העולם הזה — כוח חדש, מפעילי ההודות עם העקורים בתל-אביב. מסיס גייס כמה אנשים המקורבים לשילטון, שטיל-פנו לאישיות ביטחוניות בכירה, האחר-אית לענייני ערבים.

זה נדהם לשמוע כי אורגנה פעולה מאחורי גבו, עליירי שלמה הידל, כנראה בהשראת גולדה עצמה. האיש הרום טלפון, ונתן פקודה חרימשמיעית להפסיקה מיד.

למחרת פורסם התירוץ העלוב כאילו היתה כוונת השוטרים רק לפנות ארבע חורבות, ושהפעולה הופסקה אחרי שהושגה מטרה זו.

האמת היא שהפעולה נועדה

המאבק למען העקורים, עליירי פיי לוג הכוחות הפועלים בה וסילוק היסודות הפועלים ביותר.

ממרכו סמוי יצאה ההנחיה שלא להתרוכז כלל עם הנימוקים להחזרת העקורים אלא להתקיף באופן אישי את האנשים והכוחות שהתייצבו לימין העקורים. תוך ימים מעטים התפתחה מערכה ספונטאנית כביכול, אך מאורגנת להפליא, להשמצת כל האנשים שהתייצבו במערכה. מערכה זו הזכירה בממדיה את פרשת ליבון.

בד בבד עם מערכת ההשמצות האישיות, שפרחו לפתע בכל עיתוני ישראל, כיוונו השילטונות עצמם את הודיה התקיפה נגד המזימות הנסתרות, כביכול, של כוחות ודוניים, "המנצלים" את פרשת שני הכפרים, "נגד המדינה".

פתח במערכה קצין-מיסטר, אחרי ה פוגרום שערכה המיסטר בהכר עצמו, כשהודיע ברדיו שהוא מחפש "מסיתים, ואולי מסית אחד", שאירגן את מאבק העקורים במקום. בכך ביקש להסיה את הדעת מן הפוגרום עצמו, שבו פרץ קצין

למיניהם, בדרכים של פיתוי ולחץ. כדי לשכנע ערבים אלה, "לוותר" רשמית על רכושם ולקבל פיצוי, רבים נכנעו, אחרים לא נכנעו.

עכשיו, לפתע, פשטו כוניהם פוכני השילטון והסיתו אותם לרוש את שיבתם לכפריהם הירוסים.

זה היה מקור ה"פניות הרבות" שקיבלה גולדה מבני הכפרים האחרים. שדרשו לחזור אף הם. על סמך פניות אלה היא טענה בממשלה ובמרכז מפלגתה כי החזרת עקורי איקרית וברעם תהווה "תקדים", וציירה תמונת-בלהות של התקדמות ערבית כללית.

אין לדעת אם גולדה עצמה יזמה את הפרובוקציה, בציונות עולמית, או שמשרתיה עשו זאת על דעת עצמם, כדי לעזור לה להישאר צדקניות.

איך אורגן הפוגרום

התחבולה השנייה היתה פחות מתחכמת. היא נועדה לשבור את

ה להגיד? איך להצדיק את ההחלטות שלא להרשות את שיבת בני בירעם ואיקרית לכפריהם? איך להרגיע את דעת-הקהל היהודית?

מן הרגע שנתברר להם כי פרשה זו עומדת לגרום לסערת-רוחות ולמשבר-מצפון ממדרגה ראשונה, התחבטו הגורמים ממאמצים בשאלות אלה. היה ברור להם כי לא תיתכן שום תשובה עניינית, תירוצי הביטחון, שנוצלו בעניינים כאלה במשך 25 שנה, לא היו עוד אמינים. המצב המישפטי היה לטובת העקורים. בפרשות איקרית וברעם, חברו יחד נימוקי הצדק, הביטחון והמישפט לטובת החוזרים.

יתר על כן, גורמי צה"ל, שירותיה-ביטחון והיועץ לעניינים ערביים תמכו בגלוי או בסתר בהחזרת העקורים. כולם האמינו שבמחינת הביטחון הפנימי (מניעת תסיסה בקרב ערביי ישראל) מוטב להחזיר את העקורים, ומבחינת הביטחון החיצוני (השמירה על הגבול) אין הדבר משנה מאומה.

נגד החזרת העקורים פעלו גורמים אחרים — אותם המנצחים על ההתנחלות. בראש המערכה התייצבו האוישים הפועלים להתנחלות בשטחים המוחזקים ובישראל: ישראל גלילי ומשה דיין. תמכו בהם פקידיה-ההתנחלות, ובראשם ראובן אלוני, איש מינהל מקרקעי ישראל.

נגד בירעם ואיקרית פעדה מפיגה סמוייה, שיש לה חלק בכל המפלגות הרשמיות, כאמצעי-התקשורת ובמערכות השילטון: המפלגה הנחלנית, שהראש ה"מוכר שדה היא גולדה מאיר. זוהי המפלגה השלטת כיום בישראל.

השטינקרים פועלים

אלם מחוץ לכמה עיתונאים יוצאי-דופן, לא העזה מפלגה זו לקום ולהצהיר בגלוי: איי אפשר להחזיר את עקורי בירעם ואיקרית, מפני שהם הפכו סמל לכל מערכת שוד האדמות הערביות. החוזרות תקים מחסום בפני המשך שוד האדמות, שהוא עדיין רק בהתחלתו, ביחוד בשטחים המוחזקים.

לכן החליטו גולדה ועוזריה להימנע מכל ויכוח ענייני על הפרשה עצמה, תחת זאת החליטו לשבור את מחנה ה"מתנגדים בשתי תחבולות.

התחבולה הראשונה היתה "מכביעת תקדימים". פוכני השילטון פשטו על בני הכפרים הערביים בצפון הארץ, על פי הוראה נדהשת: להתסס גם את עקורי שאר הכפרים.

לעניי הערבים המשתאים בכפרי-הגליל נתגלה מחזה מדהים. אנשים הידועים עים כסוכני השילטון, והנחשבים כאנשי הש"ב ("שטינקרים", בסלאנג המוסדות) החתילו לפתע מפיצים עצומות להחזרת העקורים ל-22 כפרים בגליל.

"הנה, יש איש אחד מעקורי ראבסיה", סיפר השבע אחד מעקורי איקרית, "כולנו יודעים שהוא אחד הש"ב. לא היה לו מטר מרובע אחד של אדמה בראבסיה. פתאום הוא החחיל לכנס את עקורי ראבסיה ואת להם להתום על עצומה לממ"שלה, שיחזירו להם את האדמות שלהם". סיפורים כאלה נפוצו בכל כפרי ה"גליל, שבהם יושבים תושבים שנעקרו בימי מלחמת העצמאות ואחריה. מוסדות שקדמו למונהל מקרקעי ישראל הפקיעו שטחים עצומים מערבים שנשארו בישר"ל, לשם הקמת קיבוצים ומושבים. ערבים אלה הם, "נפקדים נוכחים" — ערבים הנמצאים בישראל כדן, אך שיהגדרו מבחינה חוקית כ"נפקדים". כדי לאפשר את גזילת רכושם. במשך שנים רבות פעלו אנשי השלטון

השתתפו כ-250 צעירים, נקראה עליירי, ועד ההודות עם העקורים בתל-אביב, בחתימת הסופר עמוס קינג, אורי אבנרי ופעילת שי"ח ניבה לניר. היא התקדמה בשקט דרך רחוב אבן גבירול לכיוון כיכר דיזנגוף, נתקבלה עליירי הקהל באהדה.

נתקיימה בלי-שיבת ב"תל-אביב, אחרי, אסיפת פת אליבי" של מפ"ם ול"ע, שנועדה לחפות על חודלי מ"פלגות אלה ולחבל במאבק התנועות הלוזמות. תהלוכה הלפידים, שבה

תהלוכת הלפידים פת אליבי" של מפ"ם ול"ע, שנועדה לחפות על חודלי מ"פלגות אלה ולחבל במאבק התנועות הלוזמות. תהלוכה הלפידים, שבה